

Täysistunto

Maanantai 16.6.2025 klo 14.00—19.51

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kaunistola.

Keskustelu

19.20 **Mari Kaunistola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Erilaiset poikkeus- tai häiriötilanteet, kuten pandemiat ja laajat palvelukatkokot, eivät noudata kunta- tai aluerajoja. Onkin erityisen huolestuttavaa, että sotesektorin varautumisessa on havaittu häiriötilanteissa puutteita, jotka kohdistuvat useisiin hyvinvointialueisiin, vaativat useamman hyvinvointialueen resurssien käyttöä ja alueiden yhteistyötä.

Käsittelyssä olevan esityksen pyrkimyksenä onkin syventää valmiuslainsäädäntöä sekä parantaa valmiutta ja varautumista tehostamalla yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja keskitettyä valvontaa. Meidän on määritettävä selkeät ja riittävät kansalliset ja alueelliset toimivaltuudet, jotta voimme varmistaa, että sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakyky ja yhteistyön toimivuus voidaan varmistaa kaikissa tilanteissa. Tämänhetkinen turvallisuustilanne on vaikea ja vaikeasti ennakoitavissa. On tärkeää, että kykenemme vastaamaan muuttuneen turvallisuusympäristömme uhkakuviin myös sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla. Meidän on nykyistä vahvemmin kyettävä tekemään toimialojen ja hyvinvointialueiden rajat ylittävää alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistäkin yhteistyötä, jotta voimme taata oman turvallisuutemme, Suomen turvallisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! Olen hallintovaliokunnassa, joka antoi lausuntonsa tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Hallintovaliokunnan kantana olikin, että viranomaisilla tulee olla riittävät keinot tarvittaessa sitovasti ohjata ja johtaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä mukauttaa toimintaa palvelujen ja toimeentulon turvaamiseksi myös häiriötilanteissa. Tässä on myös huomioitava tämä seikka tulevaisuudessa muun muassa sairaalan rakentamisessa ja esimerkiksi laajan päivystyksen sairaalan sijoittumisessa Suomessa. On myös tärkeää, että säännökset mahdollistavat tarvittavan hyvinvointialueiden ja kuntien välisen yhteistyön valmiussuunnittelussa ja varautumisessa. Kriisivalmiuden vahvistamiseksi on myös välttämätöntä, että pelastustoimen riittävät resurssit turvataan. Tämä koskee tietysti myös pelastusalan koulutusta. Samalla tavalla myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2025 vp

jen riittävästä alueellisesta saavutettavuudesta tulee kyetä huolehtimaan kaikissa olosuhteissa.

Keskiössä on ennen kaikkea kriisivalmiutemme parantaminen, Suomen ja suomalaisten selviäminen kansallisten ja kansainvälisten kriisien keskellä. Yhteiskuntamme kriisivalmiuden parantamiseksi on erittäin tärkeää, että ehdotettu lainsäädäntö tulee voimaan mahdollisimman pian, kriisit kun eivät odota lainsäädännön valmistumista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.23 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvä terveydenhuolto kuuluu kaikille myös kriisien aikana. Tämä lakiesitys antaa meille paremmat työkalut varautua, johtaa ja toimia häiriötilanteissa. Se on esitys, joka turvaa terveyttä, vahvistaa turvallisuutta ja ohjaa resursseja sinne, missä niitä eniten tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Pohjois-Pohjanmaa on valtava maakunta, jossa ihmiset asuvat laajalla alueella, kaukana toisistaan, mutta yhteisten palvelujen varassa. Vaikka Oulu on valtakunnallinen terveystiedon keskus, koko maakunta tarvitsee toimivia rakenteita myös poikkeusoloissa. Yksittäinen kriisi, kuten pandemia, sähkökatko tai laaja tietoverkkohäiriö, voi haastaa koko alueen. Siksi meidän on varmistettava, että hyvinvointialueilla on mahdollisuus tehdä tiivistä ja saumatonta yhteistyötä naapurialueiden kanssa. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan ja Kainuun suuntaan on voitava jakaa resursseja ja johtamista silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Tämä laki varmistaa, että näin on tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina olemme oppineet, että kriisit voivat kehittyä nopeasti. Yhteistyön ja johtamisen on oltava selkeää, ennakoivaa ja laajaa. Tässä esityksessä perustetaan selkeä valtakunnallinen rakenne, kansallinen valmiusryhmä, joka tukee päätöksentekoa ja koordinaatiota. Sosiaali- ja terveysministeriölle annetaan valmius johtaa häiriötilanteita, mutta vain silloin, kun tilanne vaatii, ja vain voimassa olevan muun lainsäädännön rajoissa. Tämä on tärkeä raja, jota myös perustuslakivaliokunta on edellyttänyt.

Arvoisa puhemies! Pohjois-Pohjanmaalla Oulun yliopistollinen sairaala ei palvele vain omaa aluettaan vaan toimii laajasti koko pohjoisen Suomen osaamis- ja koordinaatiokeskuksena. Siksi on oikein ja tärkeää, että lakiesityksessä annetaan yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille koordinoivaa toimivaltaa häiriötilanteissa koko yhteistyöalueellaan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Oulu voi tarvittaessa tukea nopeasti esimerkiksi Lapin tai Kainuun aluetta, jos kriisi sitä vaatii. Toimivalta on rajattu ja valvottu mutta antaa mahdollisuuden toimia. Tämä on vastuullista johtamista. Tämä on ihmisten terveyden turvaamista.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

19.26 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Esitys vahvistaa viranomaisten kykyä koordinoida sosiaali- ja terveyspalveluita ja varautumista kriiseissä antamalla laillisen tuen ohjaukseen, tiedonvaihtoon ja kokonaistilanteen hallintaan. Se vahvistaa yhteistä valmiutta tuomalla selkeyttä siihen, kuka tekee, mitä ja milloin ja millä tiedoilla. Tämä on vastuullista varautumista, ja sen tavoitteena on suojella ihmisten hyvinvointia kaikissa olosuhteissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2025 vp

Nykyinen sosiaali- ja terveyslainsäädäntö ei tarjoa riittäviä keinoja johtaa toimintaa sairaus- tai muissa häiriötilanteissa. Valmius kasvaa, kun eri toimijat — kunnat, alueet ja kansallinen johto — voivat toimia yhteen saumattomasti. Tietojen jakaminen turvataan laillisella pohjalla ilman tarpeetonta byrokratiaa. Hallitus toimii tässä tulevaisuuteen katsoen, varautuen, ei reagoiden. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

19.27 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä on varsin tervetullut lakiesitys kaiken kaikkiaan. Varautumisen merkitystä varmaan meillä ei nykypäivänä kiistä kukaan, ja etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuspalveluiden alueilla se on erityisen tärkeää. Yhtä tärkeää on se, että meidän varautumisella on monia eri tasoja. Me ollaan eletty pandemiaa, meillä on sota Euroopassa tällä hetkellä, ja toisaalta esimerkiksi omalla hyvinvointialueellani vuosien varrella on ollut erittäin surullisia suuronnettomuuksia, joihin silloiset sairaanhoitopiirit ja hyvinvointialueet ovat jollakin lailla varautuneetkin, hieman vaihtelevasti, ja nyt tässä pyritään tätä varautumisen tasoa viemään sinne YTA-sopimuksiin, mikä on minun mielestäni erittäin hyvä idea. Siinä pysyvät hartiat suhteellisen suurina, mutta kuitenkin ymmärretään vielä ne alueelliset erityispiirteet ja näiden erot. Lisäksi tämä kansallisen tason STM:n ohjausmandaatti on ehdottoman tärkeä, jos me puhutaan pandemiasta tai muista näistä erikseen mainituista tilanteista, joita on tarkennettu sitten perustuslakivaliokunnan lausuntokierroksen perusteella, samoin kuin tätä sosiaali- ja terveysministeriön erillistä mandaattia ja kansallisen valmiusryhmän toimintaa. Kaiken kaikkiaan etenkin näiden korjausten jälkeen tähän voi olla erittäin tyytyväinen.

Nämä valiokunnan lausumaehdotukset ovat huomionarvoisia. Tässä mainittiinkin jo riittävästä resursseista, jotka on mainittu tässä ensimmäisessä lausumassa, ja sitten on toinen, joka keskittyy tähän seurantaan, mikä on minun mielestäni minkä tahansa lakiesityksen kohdalla erittäin tärkeää, ja siinä mielessä nämä ovat varsin kannatettavia.

Se, mitä tässä ehkä erityismainintana voisi vielä ajatella, näin niin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ja kansainvälisen varautumisen alalta, on, että kannattaa suunnata katseet myös Pohjoismaihin ja miettiä, mitä yhteistyön hedelmiä meillä siellä mahdollisesti olisi liittyen sairaalaverkkoihin ja tiettyihin sisältöihin. Tämä on nykyään tärkeää, ja tätä ei voi unohtaa. Tämä on lakiesitys, joka vie todella hyvään suuntaan tätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.29 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Neljän kokoomuksen eduskuntaryhmän kollegan myönteisen kannanoton jälkeen lisään tähän vielä oman myönteisen kannanottoni. Eli tämä oli SDP:n sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielinen ehdotus ja vie erinomaiseen suuntaan tätä sosiaali- ja terveysalan valmiutta ja varautumista.

Sen verran ihan lyhyesti tässä paikaltani kerron tämän asian historiaa, että vuonna 2021, vielä koronankin raivotessa Suomessa, me teimme tätä edeltävän lainsäädännön, jossa tehtiin moneen lakiin muutoksia. Muistan silloin, että silloinen sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen istui hallitusaitiossa ja itse käytin puhujapöytästä puheenvuoron, joka oli kirjoitettu puheenvuoro, koska pidin niin tärkeänä sitä lakiesitystä. Siinä selvästi silloin asia jäi kesken sen takia, että meillä oli olemassa ehkä julkishallinnossa liian iso jännite kuntien ja silloisten sairaanhoitopiirien kesken. Meillä ei ollut vielä hyvinvointialueita,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2025 vp

ja itse asiassa suurimpia kaupunkeja edustava C21-ryhmittymä antoi hyvin kriittisen lausunnon siitä, että olisi voimistettu sairaanhoitopiirien ja siellä erityisesti yliopistollisen sairaalan omaavien sairaanhoitopiirien osuutta tässä varautumisessa ja valmiudessa. Nyt tässä ollaan selvästi päästy pidemmälle.

Viitataan vielä sellaiseen kirjaan, jonka dosentti Pekka Visuri ja pääministeri Matti Vanhasen kahden hallituksen aikainen valtioneuvoston valtiosihteeri Risto Volanen yhdessä kirjoittivat, ”Myrskyn silmässä”, Suomen ensimmäisen kymmenluvun siviilikriisien johtopäätökset. Siinä se heidän keskeinen johtopäätöksensä oli se, että yhtä ministeriötä tai yhtä hallinnonalaan laajempaa kriisiä pitää johtaa keskitetysti valtioneuvoston kansliasta vaikkapa perustamalla sitä varten väliaikainen ministerin virka taikka muita tällaisia tehtäviä. Mutta tässä se on nyt erinomaisella tavalla, niin kuin tässä kollegat ovat todenneet, tuotu esille.

Erityisen tyytyväinen olen siihen, että tässä laissa eduskunta selvästi paransi sitä. Toivoisin, että meillä hallituksen ja opposition välinen vuoropuhelu olisi niin hyvää, että monessa muussakin laissa, jossa näemme selviä puutteita, voisimme sitä täällä eduskunnan käsittelyssä parantaa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 210/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.